

YAHUDİLERİN CEBRÂİL AS'A DÜŞMANLIĞI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak iki cihanda rahmetine erdirsin... İki cihanda cümlelerinizi aziz ve bahtiyar eylesin...

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 97 ve 98. ayet-i kerimelerine gelmişti sıra... Bu akşamki sohbetimde onları okuyarak, onların üzerinde konuşmamı yapacağım. Önce mübarek metinlerini okuyalım ayet-i kerimelerin, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim*:

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَيَّ

قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ

وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ

(البقرة: ٩٧)

(Kul men kâne adüvven li-cibrîle feinnehû nezzelehû alâ kalbike bi-izni'llâhi musaddikan limâ beyne yedeyhi ve hüden ve büşrâ li'l-mü'minîn.) (Bakara, 2/97)

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ

وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ

(البقرة: ٩٨)

(Men kâne adüvven li'llâhi ve melâiketihî ve rusulihî ve cibrîle ve mîkâle feinna'llâhe adüvvün li'l-kâfirîn.) (Bakara, 2/98) Sadaka'llâhu'l-azîm.

97. ayet-i kerime ile 98. ayet-i kerime mânâca birbiriyle bağlantılı. Burada buyruluyor ki:

(Kul) “Söyle ey Rasûlüm, ey Muhammed-i Mustafâ'm: (Men kâne adüvven li-cibrîle) Kim ki Cebrâil'e düşman ise; (feinnehû nezzelehû alâ kalbike bi-izni'llâh) çünkü o Cebrâil senin gönlüne o Kur'an'ı, Allah'ın vahyini Allah'ın izniyle indirmiştir. Bu indirdiği vahiy, Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, (musaddikan limâ beyne yedeyhi) kendisinden öncekileri tasdik edicidir, (ve hüden) ve hidayettir, (ve büşrâ li'l-mü'minîn) mü'minlere müjdedir.” (Bakara, 2/97) Mü'minlere müjde ve hidayet olarak ve kendinden önce inen vahiyleri, kitapları tasdik edici olarak, Allah'ın izniyle senin kalbine o Kur'an'ı, o Cebrâil getirmiştir.

(Men kâne adüvven li'llâhi) “Kim Allah'a düşman olursa, olmuşsa, düşmanlık etmişse, (ve melâiketihî) ve meleklerine düşmanlık etmişse, düşmansa, (ve rusulihî) ve peygamberlerine düşmansa, düşmanlık etmişse, (ve cibrîle ve mîkâle) Cebrâil'e ve

Mikâil'e düşmanlık etmişse; (*feinna'llàhe adüvvün li'l-kâfirîn*) Allah da hiç şüphe yok ki, o kâfirlerin düşmanıdır." (Bakara, 2/98)

a. Yahudilerin Sordukları Sorular

Bu mealini, yâni kısa anlamını, ilkönce konu bilinsin diye kısaca açıkladığım ayet-i kerimelerden anlaşılıyor ki, birileri Allah'ın mübarek meleklerine, Cebrâil'e düşmanlık etmişler, düşmanız demişler. Onların durumu açıklanıyor.

Bütün alimlerin ittifak ettiği üzere, bu düşmanlık edenler yahudilermiş. Yahudiler hakkında inmiş oluyor bu ayet-i kerime... Çünkü onlar Cebrâil'i kendilerine düşman almışlar, düşman edinmişler. Bu ayet-i kerimenin ne sebeple nazil olduğu hakkında bazı rivayetler var... Sebeb-i nüzûl deniliyor, ayetin neden indiğini belirten olay. Bize ışık tutuyor. Yâni şu olay cereyan etti, ondan dolayı bu ayet-i kerime indi deyince, konuyu daha iyi anlamamız mümkün oluyor.

Sebeb-i nüzûlü hakkında bazı rivayetler var, o rivayetleri alimler sıralamışlar. Meselâ, İbn-i Abbas RA'dan rivayet edildiğine göre, Yahudilerden bir topluluk Peygamber SAS Efendimiz'in yanına gelmişler ve demişler ki:¹

---

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.278, no:2514; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XII, s.246, no:13012; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.356, no:2731; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.336, no:9072; İbn-i Sa'd, *Tabakât*, c.I, s.175; Abdullah ibn- i Abbas RA'dan.

يَا أَبَا الْقَاسِمِ حَدِّثْنَا عَنْ خِلَالٍ نَسَأَلُكَ عَنْهُنَّ
لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا نَبِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَلُوا عَمَّا شِئْتُمْ وَلَكِنْ اجْعَلُوا
إِلَى ذِمَّةٍ وَمَا أَخَذَ يَعْقُوبُ عَلَى بَنِيهِ لَنْ
أَنَا حَدِّثْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَعَرَفْتُمُوهُ لَتَتَابِعُنِي
عَلَى الْإِسْلَامِ فَقَالُوا ذَلِكَ لَكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَلُوا عَمَّا شِئْتُمْ

(Yâ ebe'l-kàsım) “Yâ Ebe'l-Kàsım, ey Kasım'ın babası!..” Soylu kimselere böyle künyeye hitab etmek onların adeti. İsim söylemek, isimle hitab etmek ayıp gibi oluyor.

“—Yâ Ebe'l-Kàsım! (Haddisnâ an hilâlin nes'elûke anhünne lâ ya'lemühünne illâ nebiyyün) Soru soracağız sana, bize soracağımız bazı konularda cevap ver ki, bu soruların cevabını ancak peygamber bilebilir. Peygamber olan bir şahıs bilir, peygamber olmayan bilmez. Bu soruları sormak istiyoruz, onun için geldik.” demişler.

(Fekâle rasûlü'llâh SAS) Peygamber SAS de buyurmuş ki onlara: (Selû ammâ şî'tüm) “Yâni ne isterseniz sorun, ben hazırım, bir çekinmem yok, sorun! (Ve lâkin) Fakat sorun ama, (ic'alû lî zimmeten ve mâ ehaze ya'kùbu alâ benîhi,

lein ene haddestüküm an şey'in fearaftümûhü letütâbiunî ale'l-islâm) Rivayetin Arapça metnini böyle söylemiş oldum, okumuş oldum. Mânâsı şu: “Ya’kub AS’ın evlatlarına vasiyet edip onlardan söz aldığı gibi, siz de bana bir söz verir misiniz?”

Çünkü Ya’kub AS, vefatına yakın evlatlarını etrafına topladı: “—Benden sonra nasıl hareket edeceksiniz, nasıl bir yol tutturacaksınız, din hakkındaki tutumunuz ne olacak?..” dedi.

Onlar da:

“—Senin yoluna, senin babalarının yoluna tâbi olacağız.” dediler.

İşte o Ya’kub AS söz aldığı gibi... Ya’kub AS’ın sıfatı İsrâil, yahudiler de Benî İsrâil. Ya’kub AS’ı çok seviyorlar, onun torunları olarak görüyorlar kendilerini... Babaları Ya’kub AS kendilerine, “Benden sonra ne yapacaksınız, söyleyin bakalım, açıklayın bakalım?” diye vefatı döşeginde sorduğu zaman, onun çocuklarının dediği gibi, siz de bana söz verin: “Eğer benim size söylediğim şeyler doğruysa ve siz doğru olduğunu görünce, İslâm dinine girip bana tâbî olacak mısınız? Yâni doğruluğunu anlayınca, sözlerimi kabul edip İslâm’a girecek misiniz?”

(Fekâlû) Onlar da dediler ki: *(Zâlike leke)* “Bu senin hakkındır. Tabii, sorduklarımıza doğru cevabı verebilirsen... Verirsen, ki ancak bu soruları peygamber bilir; peygamberden başka bir beşer, şahıs bilemez. Bize kendi kitaplarımızda böyle anlatılmış bu mesele... Bu senin hakkındır.” dediler.

(Fekàle rasûlü'llàh SAS: Selû ammâ şî'tüm)
Peygamber Efendimiz bunun üzerine buyurdu ki:

“—Tamam, madem siz de ben doğru cevap verirsem müslüman olacaksınız, sorun! (Selû ammâ şî'tüm) Ne isterseniz sorun!” dedi.

قَالُوا أَخْبِرْنَا عَنْ أَرْبَعٍ خِلَالِ نَسْأَلِكَ عَنْهُنَّ
أَخْبِرْنَا أَيُّ الطَّعَامِ حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ
مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ وَأَخْبِرْنَا كَيْفَ
مَاءِ الْمَرْأَةِ وَمَاءِ الرَّجُلِ وَكَيْفَ يَكُونُ الذَّكْرُ
مِنْهُ وَالْأُنْثَى وَأَخْبِرْنَا بِهَذَا النَّبِيِّ أُمِّي فِي
التَّوْرَةِ وَمَنْ وَلِيَهُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ

(Kâlû) Dediler ki: (Ahbirnâ an erbain hilâlin nes'elüke anhünne.) “Dört şey soracağız, şu dört şeyin cevabını bize ver.” dediler.

1. (Ahbirnâ eyyü't-taâmi harrame isrâilü alâ nefsihî min kabli en tünezzele't-tevrâh?)
“Tevrat indirilmeden evvel, Ya'kub AS kendisine hangi yemeği yemeyi yasak kılmıştı, hangi yemeği yemeyeceğine söz vermişti, nezretmişti, kendisine haram kılmıştı? Bir bunu söyle!”

2. (Ve ahbirnâ keyfe mâü'l-mer'eti ve mâü'r-racüli ve keyfe yekûnü'z-zekeru minhü

ve'l-ünsâ?) “Çocuk anneden, babadan nasıl doğuyor, nasıl kız oluyor, nasıl erkek oluyor; bunu söyle!” İki...

3. (Ve ahbirnâ bi-haze'n-nebiyyi'l-ümmiyyi fi't-tevrâh) “Tevrat'ta ahir zamanda bir ümmî peygamber gelecek deniliyor, bunun sıfatı nedir? Bundan haber ver!”

4. (Ve men veliyyühû mine'l-melâikeh?) “Bir de o peygamberin meleklerden dostu, sevdiği yakını hangi melektir; bunu söyle!” dediler, dört soruyu sordular.

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكُمْ

عَهْدُ اللَّهِ لَئِنْ أَنَا أَنْبَأْتُكُمْ لَتَتَّابِعُنِي

فَأَعْطَوْهُ مَا شَاءَ مِنْ عَهْدٍ وَمِيثَاقٍ

(Fekâle rasûlü'llah SAS) Peygamber SAS Efendimiz onlara dedi ki: (Aleyküm ahdu'llâhi lein ene enbe'tüküm letütâbiunî) “Söz veriyor musunuz, ahd ü mîsâkımız, anlaşmamız tamam mı? Ben bunlara cevap verirsem müslüman olacak mısınız, bana tâbi olacak mısınız?..” (Fea'tühü mâ şâ'llâhu min ahdi ve mîsâk) Ve Peygamber Efendimiz'e bunlar, onun istediği şekilde ‘Tamam söz veriyoruz.’ dediler, ahd ü mîsak yaptılar. “Pekiye.” dedi onun üzerine Peygamber Efendimiz:

فَقَالَ نَشَدْتُكُمْ بِالَّذِي أَنْزَلَ التَّوْرَةَ عَلَى

مُوسَىٰ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ إِسْرَائِيلَ يَعْقُوبَ
مَرَضَ مَرَضًا شَدِيدًا فَطَالَ سَقَمُهُ مِنْهُ فَنَذَرَ
لِلَّهِ نَذْرًا لِّئِنْ عَافَاهُ مِنْ مَرَضِهِ لَيُحَرِّمَنَّ أَهَبَّ
الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ إِلَيْهِ وَكَانَ أَحَبُّ الطَّعَامِ
إِلَيْهِ لُحُومَ الْإِبِلِ وَأَحَبُّ الشَّرَابِ إِلَيْهِ
أَلْبَانُهَا فَقَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ

(Fekàle: Neşeddüküm bi'llezî enzele't-tevrâte alâ mûsâ, hel ta'lemûne enne isrâile ya'kûb, marida maradan şedîden fetâle sekamühû minhü fenezera li'llâhi nezren, lein àfâhu'llàhu min maradîhî, leyüharrimenne ehabbe't-taâmi ve's-şerâbi ileyhi ve kâne ehabbu't-taâmi ileyhi lühûme'l-ibili ve ehabbü's-şerâbi ileyhi elbânühâ. Fekâlû: A'llâhümme neam.)

Bu Arapça'sını mahsustan okuyorum. Çünkü, Peygamber Efendimiz'in ifadesi oluyor rivayete göre. O mübarek kelâmları okuyarak, teberrük etmiş oluyoruz. Hem de dinleyenler kaynaklarından kelimeleriyle iyice bilsinler, sözümlüğün sıhhatine sıhhat katılsın diye söylüyorum.

Şimdi diyor ki: (Neşeddüküm bi'llezî enzele't-tevrâte alâ mûsâ) “Mûsâ'ya Tevrat'ı indiren aşkına, Allah aşkına doğru söyleyin!” gibi

bir ifade bu yâni. Böyle (*enşeddüküm*) ve (*neşeddüküm*) dedikleri zaman, “Allah aşkına söyleyin!” diye bir teklif mânâsına geliyor. Tabii onların anladığı şekilde diyor ki: “Tevrat’ı Mûsâ’ya indiren Allah’ın aşkına size and veriyorum ki doğru söyleyeceksiniz, yan çizmeyeceksiniz, yalan söylemeyeceksiniz, bildiğiniz şeyi saklamayacaksınız.”

(*Hel ta’lemûne*) “Biliyor musunuz ki...” Tabii biliyorlar onlar. (*Enne isrâile ya’kûbe maride maradan şedidâ*) “İsrâil lakaplı olan Ya’kub Peygamber AS, şiddetli bir hastalıkla hani hastalanmıştı, sizin de bildiğiniz gibi. (*Ve tâle sakamuhû*) Ve hastalığı epeyce sürdü, uzadı. (*Fenezere li’llâhi nezren*) Uzayınca, o da Allah’a adak adanmış, nezir eylemiş ki, (*lein âfâhu’llâhu min maradihî*) bu hastalığından Allah onu kurtarırsa; ağrı, sızı neyse hastalığı, şiddetli rahatsızlığı... (*Leyahrimenne ehabbe’t-taâmi ve’s-şerâbi ileyhi*) O zaman kendisine, kendisinin en çok sevdiği yemeği, en çok sevdiği meşrubatı yasak edecek, yemeyecek, içmeyecek. ‘Ahd ediyorum, and ediyorum, nezrediyorum ki, adıyorum ki, hastalıktan kurtulursam en sevdiğim yemeği, en sevdiğim meşrubatı ondan sonra yemeyeceğim, içmeyeceğim!’ demişti değil mi?” diye, Peygamber Efendimiz Allah’ın bildirmesiyle cevabı veriyor.

(*Ve kâne ehabbu’t-taâmi ileyhi lühûme’l-ibili*) “Onun en çok sevdiği yemek deve eti idi. (*Ve ehabbe’s-şerâbi ileyhi elbânühâ*)

En çok sevdiği meşrubat da deve sütüydü.” Onları yemedi, içmedi. Yâni hastalandı, hastalığından iyi olursa onları yemeyeceğim, içmeyeceğim dedi. İyi olunca da onları yemedi, içmedi.

Bu birinci sorularıydı, bu soruyu böyle cevaplandırdı. Yâni “Tevrat inmeden önce Ya’kub AS’ın kendisine yasakladığı yiyecek ve içecek neydi?” sorusunun cevabı ne oluyor?.. “Deve etiydi, deve sütüydü. Onları kendisine İsrâil lakaplı Ya’kub AS nezir olarak yasaklamıştı.” diye soruyu cevaplandırdı.

Buna şaşırdılar ve dediler ki: (*Allâhümme neam.*) Bu, (*Allâ- hümme neam*) demek, “Aman Allah’ım, tamam, doğru!” mânâsına geliyor. Böyle bir ifade Arapça’da.

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ
اشْهَدْ عَلَيْهِمْ وَأَنْشِدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ التَّوْرَةَ عَلَى مُوسَى
هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ مَاءَ الرَّجُلِ غَلِيظٌ أَبْيَضُ
وَأَنَّ مَاءَ الْمَرْأَةِ رَقِيقٌ أَصْفَرُ فَأَيُّهُمَا عَلَا كَانَ
لَهُ الْوَلَدُ وَالشَّبَّهُ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَإِذَا عَلَا
مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ كَانَ الْوَلَدُ ذَكَرًا

بِإِذْنِ اللَّهِ وَإِذَا عَلِمَ الْمَرْأَةُ مَاءَ الرَّجُلِ

كَانَ الْوَلَدُ أَنْثَى بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

قَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ

(Fekàle rasûlü'llâh: A'llâhümme eşhed aleyhim.) Sonra, onun üzerine Peygamber Efendimiz dedi ki: “Yâ Rabbi bunların aleyhine şahidim ol! Bu olayı işte bak kendileri doğru dediler, şahid ol yâ Rabbi!” dedi. Sonra devam etti konuşmasına. Dedi ki:

(Ve enşüdüküm bi'llâhi'llezî lâ ilâhe illâ hüve'llezî enzele't- tevrâte alâ mûsâ.) “Yine size kendisinden başka ilâh olmayan, tanrı olmayan, Mûsâ AS'a Tevrat'ı indirmiş olan o Allah aşkına and veriyorum ki: (Hel ta'lemûne) Biliyor musunuz, (enne mâe'r- racülü galîzun ebyad)[erkeğin cinsel salgısı koyu ve beyazdır;] (ve enne mâe'l-mer'eti rakîkun asfar) [kadının cinsel salgısı da ince ve sarıdır.](Feeyyühümâ alâ kâne lehü'l-veled ve's-şebühü bi-izni'llâhi azze ve cel.) Bunlardan hangisi galip gelirse, çocuk ona benzer; yâni erkek olur veya dişi olur. Bebeğin cinsiyetinin teşekkülünde, erkek ve dişi olmasında bu salgıların tesiri vardır.” diye söyledi Peygamber Efendimiz.

(Fekâlû: A'llâhümme neam) “Evet, va'llâhi doğru...” dediler yine. Peygamber Efendimiz yine, (A'llâhümme'shed) “Yâ Rabbi, şahid ol!” dedi.

Sonra, üçüncü soruya cevap verdi. Hani “Tevrat’ta ismi geçen ahir zaman peygamberi nasıl bir peygamberdir?” diye üçüncü soruyu sormuşlardı. Onun cevabı da şöyle ki:

وَأَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ التَّوْرَةَ عَلَى مُوسَى

هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ هَذَا النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ

تَنَامُ عَيْنَاهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ قَالُوا

اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ

(*Ve enşüdüküm bi’llâhi’llezî enzele’t-tevrâte alâ mûsâ, hel ta’lemûne enne haze’n-nebiyye’l-ümmiy, tenâmü aynâhu ve lâ yenâmu kalbühû.*)

“Size and veriyorum ki, Mûsâ’ya Tevrat’ı indiren Allah için doğru söyleyin, and veriyorum ki; biliyor musunuz ki o ümmî peygamberin iki gözü kapalı olsa, uyusa bile, (*ve lâ yenâmü kalbühû*) gönlü uyumaz. Yâni gözü kapalıyken de, uyku halindeyken de, Allah’ın bildirmesiyle bilir; sıfatı budur. Gözleri uyusa bile, gönlü kalbi uyumaz.”

Ona da dediler: (*Kâlû: A’llâhümme neam*) “Evet vallâhi doğru, bu da doğru...” dediler. (*Kâle: A’llâhümme’şhed*) “Yâ Rabbi şahid ol!” dedi Peygamber Efendimiz tekrar.

قَالُوا وَأَنْتَ الْآنَ فَحَدِّثْنَا عَنْ وَلِيِّكَ مِنْ

الْمَلَائِكَةِ فَعِنْدَهَا نَجَامِعُكَ أَوْ نَفَارِقُكَ

قَالَ فَإِنَّ وَلِيَّيَ جِبْرِيلُ وَلَمْ يَبْعَثِ اللَّهُ
نَبِيًّا قَطُّ إِلَّا وَهُوَ وَوَلِيُّهُ

(Kâlû: Ente'l-âne haddisnâ an veliyyike mine'l-melâikeh, feindehâ nücâmiuke ev nüfârikuke) Ve dediler ki: “Şimdi dördüncü soruyu söyle bakalım, senin meleklerden dostun hangisidir? Bunun cevabına göre seninle bir araya geleceğiz, ya da senden kopacağız, ayrılacağız!” dediler.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (Feinne veliyyi cibrîlü) “Benim meleklerden velîm, dostum Cebrâil AS’dır. (Ve lem yeb’asi’llâhu nebiyyen kattü illâ ve hüve veliyyuhû)

Benim velîm, dostum, kardeşim Cebrâil olduğu gibi, Allah ne zaman bir peygamber göndermişse, onun da dostu zâten Cebrâil’dir.” dedi Peygamber Efendimiz.

قَالُوا فَعِنْدَهَا نُفَارِقُكَ وَلَوْ كَانَ وَلِيُّكَ سِوَاهُ
مِنَ الْمَلَائِكَةِ لَتَابَعْنَاكَ وَصَدَّقْنَاكَ قَالَ
فَمَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تُصَدِّقُوهُ قَالُوا إِنَّهُ عَدُوْنَا
فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ
فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ

يَدِيهِ - إِلَى قَوْلِهِ - لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

(حم. عن ابن عباس)

(Kâlû) Onun üzerine dediler ki: (Feindehâ nüfârikuke) “O halde, bu durumda biz senden kopuyoruz, ayrılıyoruz.” dediler. (Ve lev kâne veliyyüke sivâhu mine’l-melâikeh) “Eğer senin ahbabın meleklerden dostun Cebrâil olmasaydı da başka melek olsaydı, (letâbe’nâke ve saddaknâke) seni tasdik edecektik, sana tâbî olacaktık, seninle beraber olacaktık ama, madem sen Cebrâil’in dostuymuşsun, seni tasdik etmiyoruz!” dediler.

(Femâ yemneuküm en tusaddikùhu?) “Pekiyi onu tasdik etmekten sizi ne men ediyor, ne sebeple ona böyle itiraz ediyorsunuz?” deyince; (kâlû) dediler ki: (İnnehû aduvvünâ) “O bizim düşmanımızdır.” dediler. Yâni, Cebrâil’e düşman imişler. Tarihten böyle olduklarını söylediler. Onun üzerine, demin okuduğum bu ayet-i kerime indi:

(Kul men kâne adüvven li-cibrîle) “Kim Cebrâil’e düşman ise, o helâk olsun.” Yâni, burada bir “Kim Cebrâil’e düşman ise...” diye, böyle yarım bırakılmış ki, mânâ kuvvetli olsun diye. Yâni helâk olsun gibi bir şey takdir edilecek orada... Ama Zemahşerî’nin ifadesine göre böyle nokta nokta bir şey bırakılmış durumu yok. Duyguların coşkusuna bırakılmış durumu yok, (feinnehû nezzelehû alâ kalbike bi-izni’llâhi)’ye bağlı. Yâni “Senin kalbine

Allah'ın izniyle Kur'an'ı Cebrâil indirdi diye, kim Cebrâil'e düşmanlık ettiyse..." diye, oraya bağlı demişler. Öyle de olabilir.

Fakat Arapların sezgisi, tabii kendi dillerini, kelimelerini kullanışlarını daha iyi sezerler. Orada böyle bir kelâmı kesmek var ki, duyguların şeyi daha iyi anlaşılсын diye. Öyle de olabilir.

"Evet, yâni doğru değildir bu yaptığı, Cebrâil'e düşmanlık etmek. O kahrolsun, mahvolsun, yanlış bir iş yapıyor, yanlıştır yaptıkları. Çünkü, Cebrâil senin kalbine Kur'an'ı indirmiştir, senin gönlüne indirmiştir."

Hem Kur'an-ı Kerim böyle onların hoşuna gidecek bir şey olması lâzım aslında ki, (*musaddikan limâ beyne yedeyh*) "daha öncekileri, kendi önündekileri tasdik edici olarak..." *Beyne yedeyhi*, önündekiler demek. Yâni, Kur'an'dan önce Allah'ın daha önceki peygamberlere indirdiği suhuf ve kitaplar demek. Onların hepsini Kur'an-ı Kerim tasdik ediyor. Buna sevinmeleri lâzım, ne düşmanlık ediyorlar?.. Cebrâil işte bu Kur'an'ı getirmiş, kendilerini desteklediği için sevinseler ya...

Daha önceki mukaddes kitapları tasdik edici ama, bozulmamışlarını tasdik edici... Tahrif edilmişlerini değil tabii. Orayı kesin olarak altını çizip belirtmek lâzım. Bir bu.

İkincisi: (*Ve hüden*) "Mü'minler için bir hidayettir." Yâni insanların doğru yolu görmesine yardımcı olan bir hidayet kaynağıdır Kur'an. Ona da sevinmeleri lâzım!

Yâni teşekkür etmeleri lâzım, müteşekkir olmaları lâzım!..

(*Ve büşrâ li'l-mü'minîn.*) “Mü'minlere de bir müjdedir.” Bütün mü'minlere... Hem eski mü'minlerin cennete gideceklerini bildiriyor, hem de sonradan iman kafilesine katılanların cennete gideceğini bildiriyor. Bütün inananlar için bir müjde olan, yol gösterici bir hidayet kaynağı olan ve eski kitapları tasdik edici olan Kur'an'ı o Cebrâil indirmiştir. “Ne düşmanlık ediyorlar, müteşekkir olmaları lâzım, memnun olmaları lâzım! Çünkü Kur'an-ı Kerim onların hoşuna gidecek şeylere ve güzel sıfatlara sahip.” diye böyle bildirilmiş oluyor.

Şimdi, bir kaç şeyin izahını da söyleyelim: Bu *Cibrîl* kelimesi, *Cebrâil* kelimesinin Arap dilindeki şeklidir. Batı dillerinde de *Gabriel* filan diye de geçiyor.

Tabii onlar da, İncil'de Cebrâil geçtiği için, çocuklarına *Gabriel* ismini koyabiliyorlar. *Mihail* ismini koyabiliyorlar. *Mihail* de Mikâil demek. Böyle isimleri koyabiliyorlar.

Bu *Cebrâil* diye telaffuz ediliyor, *Cebraîl* diye telaffuz ediliyor, *Cibrîl* diye telaffuz ediliyor... Başka türlü dokuz kadar telaffuzu olduğunu kitaplar söylüyor. Yâni, Peygamber Efendimiz'e Kur'an-ı Kerim'i getiren mübarek melek, *Rûhu'l-Emîn*, *Rûhu'l-Kudüs* isimli melek.

Tabii bu soruların beşincisi de, başka bir rivayette şöyle:

قَالُوا أَخْبِرْنَا عَنِ الرُّوحِ قَالَ فَأَنْشِدُكُمْ بِاللَّهِ
وَبِأَيَّامِهِ عِنْدَ بَنِي إِسْرَائِيلَ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ
جِبْرِيلَ وَهُوَ الَّذِي يَأْتِينِي قَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ
وَلَكِنَّهُ عَدُوٌّ لَنَا وَهُوَ مُلْكٌ إِنَّمَا يَأْتِي بِالشِّدَّةِ
وَسَفْكِ الدِّمَاءِ فَلَوْلَا ذَلِكَ اتَّبَعْنَاكَ

(Kâlû: Ahbirnâ ani'r-rûh) “Ruh nedir, bize ondan bilgi ver.” demişler yahudiler Peygamber Efendimiz’e. Peygamber Efendimiz onun da cevabını şöyle vermiş:

(Feenşeddüküm bi’llâhi ve bi-eyyâmihi inde benî isrâil) “Allah aşkına, Allah’ı öne sürerek sizi doğruyu söylemeye davet ediyorum. Ve Benî İsrâil’e olan lütuflarını size hatırlatarak söylüyorum. (Hel ta’lemûne ennehû cibrîl, ve hüve’llezi ye’tînî) “Ruh nedir diye soruyorsunuz, işte o Cebrâil’dir ve o bana geliyor.” diye söyledi.

And verdi ya Peygamber Efendimiz: “Allah aşkına doğruyu söyleyin! (Hel ta’lemûne) Biliyorsanız bildiğinizi söyleyin!” deyince. Ona da (A’llâhümme neam) dediler. Dediler ama, (Ve lâkinnehû aduvvün lenâ) “Evet ama, o bizim düşmanımız olan bir melektir.” dediler. (İnnemâ ye’tî bi’ş-şiddeti ve sefeki’d-dimâ’) Çünkü o Cebrâil, Allah’ın kahrı, şiddet, zelzele

vs. gibi çeşitli emirlerle meşgul oluyor.” gibi saçma bir söz söylediklerini, böyle açıklıyor kitaplar.

b. Abdullah ibn-i Selâm’ın Soruları

Şimdi Abdullah ibn-i Selâm’la ilgili de buraya bir rivayet almış İbn-i Kesir Tefsiri’nde, bu ayetle ilgili... Biliyorsunuz, Abdullah ibn-i Selâm da yahudilerden birisiydi. Burada Enes İbn-i Malik RA, bizzat o Abdullah ibn-i Selâm’dan işitmiş ki, o naklediyor Peygamber Efendimiz ve Abdullah ibn-i Selâm’ın durumunu. Abdullah ibn-i Selâm, Peygamber Efendimiz’in Medine-i Münevvere’ye gelişini duymuş. Kendisi Medine’de. Mekke’den Medine’ye Peygamber Efendimiz hicret edince, duymuş Peygamber Efendimiz’in geldiğini. Peygamber Efendimiz’in yanına gelerek buyurmuş ki:²

إِنِّي سَأَلْتُكَ عَنْ ثَلَاثٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا نَبِيُّ

مَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامِ

أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَا يَنْزِعُ الْوَلَدَ إِلَى أَبِيهِ أَوْ إِلَى

أُمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي بِهِنَّ جِبْرِيلُ أَنْفًا

(*Innî sâilüke an selâsin lâ ya’lemühünne illâ nebiyyün*) “Ben sana üç şey soracağım ey Ebe’l-Kâsım!” mı dedi, nasıl dediyse Peygamber Efendimiz’e, hitabını burada yazmıyor. “Üç şey soracağım, bunların cevabını ancak peygamber bilir; ver bakalım cevabını!” demiş.

1. (*Mâ evvelü eşrâti's-sâah?*) “Kıyâmetin ilk alâmeti nedir?”

2. (*Ve mâ evvelü taâmü ehli'l-cenneh?*) “Cennete girenlerin ilk yediği cennet taamı hangisidir?”

3. (*Ve mâ yenziu'l-velede ilâ ebîhi ev ilâ ümmihi?*) “Nereden, ne sebepten doğan çocuk babasına veya annesine benziyor, çekiyor? Bunları söyle.” diye sorunca, Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

(*Ahberanî bihinne cibrîlü ânifen*) “Az önce bunları bana Cebrâil bildirdi.”

Dikkat edin az önce diyor; *ânifen*, biraz evvel diyor. Yâni soru sormadan, Cebrâil bunların cevabını Peygamber Efendimiz’e bildirmiş; ilginç olan bir nokta burası, bildirmiş. Ondan sonra soru soruluyor. “Az önce, Cebrâil zaten bunu bana bildirmişti.” diye Peygamber Efendimiz cevaplarını söylüyor hemen.

Hak peygamber olduğu günün her saatinde, vuku bulan her olayda, her rivayette gün gibi aşikâr!.. Allah şefaatine erdirsin... Allah onun ümmeti olmak şerefini verdi cümlemize, onun ümmeti olarak yaşamayı nasib etsin... Ahirette de cennette ona komşu etsin cümlemizi, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

---

² Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1211, no:3151; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.108, no:12076; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.117, no:7161; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.458, no:3856; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.286, no:10992; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.408, no:1389; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.14; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.295, no:6566; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.100, no:232; Enes RA'dan.

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki bunlara cevap olarak:

وَأَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ
مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَ أَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ
يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ وَإِذَا
سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ نَزَعَ الْوَلَدَ
وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ نَزَعَتْ

(*Ve emmâ evvelü eşrâti's-saah lenârun tahşuru'n-nâse mine'l-meşriki ile'l-mağrib.*)
“Kıyametin ilk alâmeti, insanları maşrıktan mağribe doğru süren, sürükleyen bir ateşin çıkmasıdır.”

(*Ve emmâ evvelü taâmün ye'külühû ehlü'l-cenneh, feziyâdetü kebidî'l-hût.*) Cennete giren cennetliklerin ilk yedikleri, ilk cennet taamı, balık ciğerinin ziyadesi olduğunu söyledi. Yâni havyar demek mânâsına imiş bu. Sonra, çocuğun anasına babasına neden çektiğinin sebebini söyledi. Abdullah ibn-i Selâm yahudi hahamı... Üç sorusunu da cevaplandırınca, yâni cevapları doğru alınca dedi ki:

قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بَهْتٌ وَإِنَّهُمْ

إِنْ يَعْلَمُوا بِإِسْلَامِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ يَبْهَتُونِي
فَجَاءَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ رَجُلٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ فِيكُمْ
قَالُوا خَيْرُنَا وَابْنُ خَيْرِنَا وَسَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا
قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ قَالُوا أَعَاذَهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ
فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ هُوَ فَقَالُوا
شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّ وَانْتَقَصُوهُ فَقَالَ هَذَا الَّذِي
كُنْتُ أَخَافُ يَا رَسُولَ اللَّهِ

(Kâle: Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah) “Ben şimdi şهادet ediyorum ki Allah’tan başka tanrı yoktur, ancak Allah vardır. (Ve enneke rasûlü’llah) Sen de Allah’ın Rasûlüsün, onun elçisisin!” dedi.

Arkasından: (Yâ rasûla’llah, inne’l-yehûdü kavmü bühtin) “Yâ Rasûlallah, yahudi kavmi biraz iftira atabilir bana. (Ve innehüm in ya’lemû bi-islâmî) Eğer benim müslüman olduğumu bilirlerse; (kable en tes’elehüm) benim ne olduğumu onlara daha önceden sormadan benim müslüman olduğumu bilirlerse, bana iftira atabilirler. Yâ Rasûlallah, onun için önceden sor!” dedi.

(*Fecâeti'l-yehûd*) “Yahudiler gelince, (*fekâle lehüm*) Peygamber Efendimiz onlara dedi ki: (*Eyyü raculin abdu'llahi'bni selâm?*) ‘Sizin aranızda bir Abdullah ibn-i Selâm varmış; bu nasıl adamdır, nasıl kimsedir?’ diye sordu yahudilere.”

(*Kâlû: Hayrunâ ve'bnü hayrinâ, ve seyyidünâ ve'bnü seyyidinâ*) “Bizim hayırlımızdır, bizim en hayırlımızın oğludur. Hayırlı oğlu hayırlı bir kimsedir. Bizim efendimizdir ve bizim efendimizin oğludur. Bizim başkanlığımızı yapmış bir kimsenin oğludur. Yâni, babası da kendisi de başkanlarımızdandır, iyi insandır.” dediler.

(*Kâle*) “Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*E raeytüm in esleme?*) ‘Peki yi yâni ne yaparsınız, eğer o müslüman olursa?..’ (*Kâlû: Eâzehu'llâhu min zâlike*) ‘Onu böyle bir iş yapmaktan Allah saklasın!’ dediler.” Yâni, istemediler onun müslüman olmasını...

(*Feharace abdu'llâh*) “O Abdullah ibn-i Selâm da saklandığı yerin arkasından, perdenin arkasından, sütrenin arkasından çıktı. Ve dedi ki:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا

عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh*) ‘Şehadet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur, ancak Allah vardır, ancak Allah’a tapmak lâzım! (*Ve eşhedü enne muhammeden rasûlü'llâh*) Ve şehadet ederim ki Muhammed Allah’ın elçisidir.’ dedi.”

(*Ve kâlû*) “Onun üzerine dediler ki: (*Hüve şerrunâ ve’bnü şerrinâ*) ‘Bu bizim en kötümüz idi ve babası da en kötümüz idi. Yâni en kötümüz olan birisinin oğlu ve en kötümüzdür. Kötü oğlu kötü.’ dediler. (*Ve’ntakasûhu*) Ve onun aleyhinde, şânını alçaltacak şekilde ileri geri konuştular.”

Demek ki, bazı soruları Peygamber Efendimiz’e sordular ama, insafli olanlar doğru cevapları alınca müslüman oluyor, Abdullah ibn-i Selâm RA gibi. Ötekiler de bütün sorulara cevap doğru çıkınca “*A’llâhümme neam.*” diyorlar, “Evet doğru, hayret yâhu!..” diyorlar. Ondan sonra, “Cebrâil’e düşmanız biz, onun için uymayız.” diyorlar. Bahane olmuş oluyor, çünkü Allah’ın meleşine düşmanlık edilmez.

c. Hazret-i Ömer’in Yahudilerle Konuşması

Rivayetler, bir böyle izah ediyor bu ayet-i kerimeyi. Bir de Hazret-i Ömer’le ilgili olarak indiğine dair olan rivayetler var. Onu da okuyalım, anlatalım. Hazret-i Ömer RA buyurdu ki:

كُنْتُ أَشْهَدُ الْيَهُودَ يَوْمَ مَدَارِسِهِمْ فَأَعْجِبُ مِنْ
التَّوْرَةِ كَيْفَ تَصَدِّقُ الْقُرْآنَ وَمِنَ الْقُرْآنِ
كَيْفَ يُصَدِّقُ التَّوْرَةَ فَبَيْنَمَا أَنَا عِنْدَهُمْ
ذَاتَ يَوْمٍ قَالُوا يَا ابْنَ الْخَطَّابِ مَا مِنْ أَصْحَابِكَ

أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْنَا مِنْكَ قُلْتُ وَلَمْ ذَلِكَ قَالُوا
لِأَنَّكَ تَغْشَانَا وَتَأْتِينَا فَقُلْتُ إِنِّي أَتَيْكُمْ
فَأَعْجِبَ مِنَ الْقُرْآنِ كَيْفَ يَصْدِقُ التَّوْرَةَ
وَمِنَ التَّوْرَةِ كَيْفَ تَصْدِقُ الْقُرْآنَ

(Küntü eşhedü'l-yehûde yevme medârisihim)
“Ben yahudileri tanırdım, onları ders yaptıkları yerlerde ziyaret ederdim.” Yâni, “Ders yaptıkları zaman ben onların yanına giderdim.” mânâsına. (Fea'cebu mine't-tevrâti keyfe tusaddiku'l-kur'ân ve mine'l-kur'âni keyfe yusaddiku't-tevrât) “Gidişimin sebebi de; Tevrat'ı merak ederdim, Kur'an'ı nasıl tasdik ediyor ifadeleri diye ve Kur'an Tevrat'ı nasıl tasdik ediyor diye, onu onlardan öğrenmek için, merak eder, giderdim.

Bir gün bana dediler ki: ‘Ey Hattab’ın oğlu Ömer, senin ashabından, arkadaşlarından biz en çok seni seviyoruz.’”

“—Niye seviyorsunuz?..” diye sordum.

“—Çünkü sen bize geliyorsun, bizimle oturup kalkıyorsun.” dediler.

“—Yâni benim geliş sebebim size muhabbetimden değil, ben Kur'an-ı Kerim'i merak ediyorum, Tevrat'la Kur'an-ı Kerim'in ilişkisini merak ediyorum.” dedim.

وَمَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا

يَا ابْنَ الْخَطَّابِ ذَاكَ صَاحِبُكُمْ فَالْحَقُّ بِهِ فَقُلْتُ
لَهُمْ عِنْدَ ذَلِكَ نَشَدُّكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا
هُوَ وَمَا اسْتَرَعَاكُمْ مِنْ حَقِّهِ وَمَا اسْتَوَدَعَكُمْ مِنْ
كِتَابِهِ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ رَسُولَ اللَّهِ فَسَكَّتُوا
فَقَالَ لَهُمْ عَالِمُهُمْ وَكَبِيرُهُمْ أَنَّهُ قَدْ غَلِظَ عَلَيْكُمْ
فَأَجِيبُهُ قَالُوا فَأَنْتَ عَالِمُنَا وَكَبِيرُنَا فَأَجِيبْهُ
أَنْتَ قَالَ أَمَّا إِذْ نَشَدْتُنَا بِمَا نَشَدْتُنَا
فَأَنَا نَعْلَمُ أَنَّهُ رَسُولَ اللَّهِ

Onun üzerine, o sırada oradan Peygamber Efendimiz geçiyormuş. demişler ki:

“—Bak arkadaşın geçiyor, kalk onun yanına git!” demişler Hazret-i Ömer’e.

O da:

“—Tamam gideceğim ama, (*neşeddüküm bi’llâhi’llezî lâ ilâhe illâ hüve mâ ister’aküm min hakkı ve me’stevdeaküm min kitâbi hel ta’lemûne ennehû rasûlü’llah?*) Allah’ın size bahşettiği nimetler aşkına, size gönderdiği kitap aşkına size and veriyorum ki, onun peygamber olduğunu biliyor musunuz?.. (*Hel ta’lemûne ennehû rasûlü’llah*) Peygamber olduğuna kânî misiniz?” dedi Hazret-i Ömer.

(Feseketû) Önce susmuşlar. İçlerinden âlim, fâzıl bir şahıs demiş ki:

“—Çok ağır and verdi size, cevap verin!”

Onlar da demişler ki:

“—Sen bizim alimimizsin, sen cevap ver!”

O da demiş ki:

“—Madem bize bu kadar ağır and verdin, o zaman ona karşılık doğruyu söyleyelim: (Innâ na'lemü ennehû rasûlü'llâh) Evet biz biliyoruz ki o Allah'ın rasûlüdür.” dedi o alimleri.

قُلْتُ وَيُحَكِّمُ إِذَا هَلَكَتُمْ قَالُوا إِنَّا لَمْ نَهْلِكْ
قُلْتُ كَيْفَ ذَلِكَ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ رَسُولَ اللَّهِ
وَلَا تَتَّبِعُونَهُ وَلَا تَصَدِّقُونَهُ قَالُوا إِنَّا لَنَا
عَدُوًّا مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَسَلَمًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَأَنَّهُ
قَرْنُ بِنُبُوتِهِ عَدُوًّا مِنَ الْمَلَائِكَةِ قُلْتُ وَمَنْ
عَدُوَّكُمْ وَمَنْ سَلَمُكُمْ قَالُوا عَدُونَا جِبْرِيلُ
وَسَلْمُنَا مِيكَائِيلَ قَالُوا إِنَّ جِبْرَائِيلَ مَلِكُ
الْفِطَاظَةِ وَالْغِلْظَةِ وَالْعَسَارِ وَالْتَّشْدِيدِ وَالْعَذَابِ
وَنَحْوُ هَذَا وَإِنَّ مِيكَائِيلَ مَلِكُ الرَّحْمَةِ وَالرَّأْفَةِ

وَالْخَفِيفِ وَنَحْوُ هَذَا قُلْتُ وَمَا مَنَزَلْتُهُمَا مِنْ
رَبِّهِمَا عَزَّ وَجَلَّ قَالُوا أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِهِ
وَالْأُخْرُ عَنْ يَسَارِهِ فَقُلْتُ فَوَالَّذِي لَا مَلَكَ
الرَّحْمَةَ وَالرَّأْفَةَ وَالْخَفِيفِ وَنَحْوُ هَذَا قُلْتُ
وَمَا مَنَزَلْتُهُمَا مِنْ رَبِّهِمَا عَزَّ وَجَلَّ
قَالُوا أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِهِ وَالْأُخْرُ عَنْ يَسَارِهِ

Onun üzerine Hazret-i Ömer buyurmuş ki:
(*Veyhaküm, izen helektüm*) “Tüh be, yazıklar
olsun size! O zaman siz helâk oldunuz. Yâni,
hem peygamber olduğunı biliyorsunuz, hem
de tâbi olmuyorsunuz; mahvoldunuz.”

(*Kâlû: Innâ lem nehlek*) Demişler ki:

“—Hayır biz helâk olmadık.”

“—Nasıl oluyor, hem onun peygamber olduğunı
biliyorsunuz, hem de inanmıyorsunuz, tasdik
etmiyorsunuz.” demiş Hazret-i Ömer RA.

Onlar da o zaman demişler ki:

“—Çünkü meleklerden bazıları bizim
dostlarımızdır, bazıları düşmanımızdır.
O peygamberliğini, bizim düşmanımız
olan melekle beraber yürüttüğü için, ona
inanmıyoruz.” demişler.

“—Kimmiş sizin meleklerden düşmanınız, dostunuz?” diye sormuş.

“—Bizim düşmanımız Cebrâil, dostumuz da Mikâil’dir demişler. Çünkü Cebrâil sert emirleri, Allah’ın gazabını, kahrını getiriyor. Mikâil de Allah’ın rahmetini, lütfunu getiriyor, nimetini getiriyor.” diye söyleyince;

“—Peki bu meleklerin Allah katındaki yerleri, değerleri nedir?” diye sormuş Hazret-i Ömer RA.

Demişler ki:

“—Cebrâil sağında, Mikâil de solunda...”

فَقُلْتُ فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَنَّهُمَا وَالَّذِي بَيْنَهُمَا

لَعَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاهُمَا وَسَلِّمٌ لِمَنْ سَأَلَهُمَا وَمَا

يَنْبَغِي لِجِبْرَائِيلَ أَنْ يُسَلِّمَ عَدُوَّ مِيكَائِيلَ وَمَا

يَنْبَغِي لِمِيكَائِيلَ أَنْ يُسَالِمَ عَدُوَّ جِبْرَائِيلَ

O zaman Hazret-i Ömer demiş ki: “Kendisinden başka ilâh olmayan Allah’a yeminler ederim ki, hem o iki melek, hem de aralarında olan Rabbü’l-âlemîn —yâni sağında solunda oturuyor dediler ya— (*leadüvvün li-men àdâhümâ, ve silmün li-men sâlemehümâ*) onların hepsi birden düşmanlık edenlere düşmandırlar, hepsi birden dost olanlara dostturlar. (*Ve mâ yenbağî li-cibrâile en yüsâlîme adüvve mikâil*) Cebrâil’e,

Mikâil'in düşmanıya dostluk yapmak yoktur, mümkün değildir. (Ve mâ yenbağî li-mikâile en yüsâlîme adüvve cebrâil.) Mikâil'e de, Cebrâil'e düşmanlık yapana dostluk yapmak diye bir şey bahis konusu değildir." demiş.

ثُمَّ قُمْتُ فَاتَّبَعَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَالْحَقَّتُهُ وَهُوَ خَارِجٌ مِنْ خُوخَةٍ لِبَنِي فُلَانٍ فَقَالَ
يَا ابْنَ الْخَطَّابِ أَلَا أَقْرَبُكَ آيَاتُ نَزَلْنَ قَبْلَ
فَقَرَأَ عَلَيَّ (قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِحَبْرَةَ فَإِنَّهُ
نَزَّلَهُ عَلَيَّ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ) حَتَّى قَرَأَ الْآيَاتَ

Bu cevabı verdikten sonra, onların yanından uzaklaşarak Peygamber Efendimiz'e geldi. Yetiştii ona. O da, o sırada uğradığı bir kimsenin, kabilenin mahallinden çıkıyordu. Dikkat edin yine: (Fekâle) Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

(Yebne'l-hattâb) "Ey Hattab'ın oğlu Ömer! (Elâ ukriuke âyâtün nezeln kabl) Az evvel inen bazı ayetleri sana okuyayım mı?" dedi. Koşarak arkasından gidiyor Hazret-i Ömer RA... Daha başka konuşma olmadan, Peygamber Efendimiz: "Az önce bana inen ayetleri sana okuyayım mı?" dedi ve bu ayetleri okudu:

"Kim Cebrâil'e düşmanlık ettiyse; çünkü o senin gönlüne Allah'ın izniyle daha önceki kitapları tasdik edici olarak, insanlara hidayet rehberi olarak ve müslümanlara müjde olarak Kur'an'ı indirmiştir. Kim bu meleklerle düşmansa,

Allah da onlara düşmandır. (*Feinna'llàhe adüvvün li'l-kâfirîn.*) Kim Allah'a düşmansa, meleklerine düşmansa, peygamberlerine düşmansa ve Cebrâil'e düşmansa, Mikâil'e düşmansa; Allah da onlara düşmandır.”

Tabii, Allah bir kavme, bir insana veya bir topluluğa düşman olursa, o mahvolur. Çünkü yerin göğün sahibidir, mülkün mâlikidir. Güç ve kuvvet onundur. Kahr u tedmir eyler, mahv u perişân eyler.

d. Biz Meleklerin Hepsini Seviyoruz

Şimdi, yâni, demek ki, ne gibi duygularla yaptıklarını anlamaya çalışıyorum, böyle tahayyül etmeye çalışıyorum.

Allah'ın melekleri, Allah'ın emrinden başka bir şeyi yapmazlar. Yâni, nasıl olur da, Allah'ın emrini aynen uygulayan bir meleği bazı insanlar sevmez?.. Ne biçim iş yâni... Çünkü, melek başlı başına, kendisi ihtiyariyle bir şey yapmıyor ki, Allah'ın emrini yerine getiriyor. *Bi-izni'llâh*, Allah'ın izniyle... Yâni, meleğin Peygamber Efendimiz'e Kur'an'ı indirmesi kendi isteğine göre değil, Allah'ın emri ile...

“—Al bu Kur'an'ı, götür o peygamberime, o rasûlüme tebliğ et, bildir!” diye Allah'ın izniyle, emriyle olan bir şey.

Yâni, böyle bir şeyi nasıl düşmanlık konusu yapabilir insanlar?.. Tabii çok büyük cahillikten olur, çok büyük kırgınlıktan olur. İnanmadığı için, belki böyle şeyleri hafife aldığından, alay ederek, “Biz o meleği sevmiyoruz!” filan

demek, belki de kıpkızıl, kapkara inkârdan, inançsızlıktan doğan bir fütursuzluk oluyor yâni, aldırılmazlık oluyor. Yoksa, insana durduğu yerden titreme gelir, ne yapacağını şaşırır, bayılacak gibi olur yâni.

Cebrâil'i sevmiyor da, Mîkâil'i seviyor... Yâni, o da Allah'ın buyruğunu yerine getiriyor, ötekisi de Allah'ın buyruğunu yerine getiriyor. Allah'ın melekleri arasında bir fark yoktur. Ve İslâm inancı ne kadar güzeldir ki, el-hamdü lillâh;

لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ

(البقرة: ١٣٦)

(*Lâ nüferriku beyne ehadin minhüm.*) (Bakara, 2/136) “Allah'ın peygamberleri arasında bir ayırım yapmıyoruz,” el-hamdü lillâh. Allah'ın meleklerini de ayırım yapmıyoruz, hepsi melek. Azrâil diyoruz, ölüm meleği ama, (*Aleyhi's-selâm*) “Ona selâm olsun!” diyoruz. Cebrâil diyoruz, AS diyoruz. Mîkâil diyoruz, AS diyoruz.

Tasavvuf erbâbı ne kadar güzel söylemişlerdir:

Hoştur bana senden gelen,

Ya gonca gül, yâhut diken.

Ya hil'at ü yâhut kefen,

Lütfun da hoş, kahrın da hoş!

Yâni Cenâb-ı Hakk'ın emrini getirdikten sonra, her şey hoş... Cenâb-ı Hakk'ın bütün takdirine rızâ göstermek lâzım! Tasavvuf ehli bunu çok güzel ifade etmişler, hadis-i şeriflerde de var.

Bir insan bir şeyi sevdi mi, artık ona ait her şeyi sever. Meselâ, babasının hatırasını, resmini, tesbihini, seccadesini; dedesinin ecdadının hatırasını, yadigârını sakladığı gibi yâni. Onun için, bu anlaşılır bir söz değil.

Tabii maalesef, bazıları Allah'a da düşmanlık yapıyor. Tabii o da inançsızlıktan oluyor. Allah'a düşman... Bazıları da Allah düşmanı. Başına gelen bir olaydan, mukadderâttan... Meselâ, demin söz arasında geçti ki, Ya'kub AS şiddetli bir hastalıkla hastalandı. Halbuki Allah'ın peygamberi. Yâni, Allah'ın peygamberi olunca hastalanmayacak diye bir şey yok. Peygamberler hastalanırsa, Allah'ın öbür kulları da hastalanabilir.

Ama bir insana bir hastalık gelince raydan çıkıyor, yoldan çıkıyor; ağzını açıyor, gözünü kapatıyor, ağzına geleni söylüyor. Edepsizlikler, küfür, haksızlıklar, terbiyesizlikler yapıyor. Halbuki kadere rıza gösterecek, hastalığa sabredecek. "Bunlar dünya hayatının imtihanlarıdır." diyecek. "Bazı şeylere sabrederek sevap alınır, bazı nimetlere de şükrederek sevap alınır; hayat böyledir." diyecek. İslâm'ın özünü anlayacak, hayatın hakiki mahiyetini anlayacak. Cenâb-ı Mevlâsına, Rabbine kulluğunu güzel yapacak.

Sevgi dolu olacak Yunus Emre gibi, Mevlânâ gibi, daha başka evliyâullah büyüklerimiz gibi... Onlar İslâm'ı, imanı çok güzel anlamışlar. Bazıları da maalesef tam onların zıddı, karşı tarafta, esfel-i sâfilinde; bazıları da küfürde, inatta... Çok aşırı, azgın, sapkın

insanlar yaşamış dünyada, yaşıyor. Tabii, belki bu zamanda da nice böyle azılılar var. Görüyoruz yaptıkları işlerden, icraatlardan...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği kul eylesin... Edebli kullarından eylesin... Sevmediği işleri yaptırmamasın... Yanlış yollara saptırmamasın... Kur'an'ın, imanın, İslâm'ın özünü anlayıp, Peygamber Efendimiz'in yolunca, Allah'ın sevdiği kul olarak yaşamayı, sünnet-i seniyyeye uygun yaşamayı nasib etsin... Hatalardan korusun... Hayırlı bir müslüman olarak, hayırlı bir insan olarak, hayır hasenât yaparak, arkasında nam ve şân bırakarak, güzel bir şekilde ömür geçirip, huzur-u Rabbü'l-izzete sevdiği, razı olduğu kul olarak varmayı Allah cümlemize nasib eylesin...

Biz Allah'ın meleklerinin hepsini seviyoruz. Çünkü Allah'ın vazifeli varlıklarıdır. Allah'ın emrini icrâ ediyorlar. Cenâb-ı Hakk'ın takdirini seviyoruz. Ne demiş Aşere-i Mübeşşere'den mübarek sahabi Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA:

“—Ben Allah'ın kaderini, gözümün nurundan çok severim!” demiş.

Yâni kendisine, “Dua et de, gözünün nuru açılsın!” denilince, duası makbul olduğu halde, “Gözümün nurunu aç yâ Rabbi!” dememiş. Yâni, ona da râzı... Demek ki, iyi müslüman bunları sezebilen yüksek insandır. Bunları sezemeyen de Allah'a düşmanlık yapıyor, meleklerine düşmanlık yapıyor, peygamberlerine düşmanlık yapıyor.

Rusûl sözü, rasûl'ün çoğuludur. Allah hem peygamberlerden hem de meleklerden rasûl edinmiştir. Meleklerden rasûl edindikleri, peygamberine emirleri götürürler. İnsanlardan rasûl edindikleri de, insanlara Allah'ın emirleri götürürler.

Meselâ, Cebrâil Allah'ın Peygamber Efendimiz'e rasûlüdür. Peygamber Efendimiz de Allah'ın alemlere, insanlara rasûlüdür. Rasûl sözü onlar için de kullanıla gelmiştir, bu hususta ayetler de vardır. Nitekim:

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ

(الحج: ٧٥)

(A'llàhu yastafî mine'l-melâiketi rusülen ve mine'n-nâs) “Allah- u Teâlâ Hazretleri meleklerden de, insanlardan da rasûl edinir ve onları vazifeli olarak gönderir.” (Hac, 22/75) buyruluyor.

Tabii, (feinna'llàhe adüvvün li'l-kâfirîn.) “Allah da kâfirlerin düşmanıdır.” Neden düşmanıdır?.. Sırf “Cebrâil'e düşmanız!” dediği için bile düşmanıdır. Çünkü, Allah-u Teâlâ Hazretleri, kendi dostlarına düşmanlık edilmesini sevmez. Hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz'in bildirdiğine göre, Cenâb-ı Hak Teâlâ buyuruyor ki:

مَنْ عَادَى رَسُولًا فَقَدْ عَادَى جَمِيعَ الرُّسُلِ

(Men àdâ rasûlen ve kad àdâ cemîa'r-rusûl.)
[Kim bir rasûle düşmanlık ederse, bütün rasullere düşmanlık etmiş olur.]

مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْمُحَارَبَةِ

(خ.ق. عن أبي هريرة)

(Men àdâ lî veliyyen fekad âzentühü bi'l-muhàrabeh)³ [Kim benim bir velîme düşmanlık ederse, bana harb ilan etmiş olur.] Ben ona harb açarım buyuruyor Cenâb-ı Hak. Yâni, insanlardan evliyâsına da düşmanlık edene harb açar; meleklerden evliyâsı ve rasûlüne de düşmanlık edene, cezasını verir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri edeb sahibi eylesin... Edeb her şeyin üstünde. Yâni zenginlikten de iyi, ilimden de iyi, her şeyden iyisi insanın edebli olması... Edeb ne demek?.. Her şeyi yolunca yöntemince, usulünce yapabilme durumu... Yâni Allah bizi böyle, Rabbimize karşı edebini güzel takınan kullardan eylesin... Peygamber SAS Efendimiz'e karşı ümmetlik edebine güzel riayet eden kullardan eylesin... Alimlere karşı talebelik edebini güzel yapanlardan eylesin...

---

³ Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2384, no:6137; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.346, no:6188, Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.145, no:12719; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.770, no:21327;

Yâni, her şeyin âdâbını öğrenip, yemeği âdâbına uygun güzel yiyen, çalışmayı âdâbına göre güzel yapıp, kazancı da âdâbına göre temiz, helâl kazanan, her şeyi böyle İslâmî âdâba uygun yapanlardan eylesin...

Tertemiz kul eylesin... Güzel kul eylesin... Güzel kul olarak yaşayıp, Rabbimizin huzuruna sevdiği kul olarak varmayı nasib eylesin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

31. 08. 1999 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

